

**Verdier knyttet til kulturlandskapet på gården
Usti Skruen Oppdal kommune, Sør-Trøndelag
fylke.**

Bioreg AS Rapport 2015: 20

BIOREG AS

Rapport 2015:20

Kommentert [S1]: Skal den ha nytt nr når det blir endelig rapport?

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-302-7
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Oppdal kommune ved fagansvarlig for miljø, Eli Grete Nisja	Dato: 01.12.2015
Referanse: Langmo, S. H. L. & Oldervik, F. G. 2015. Verdier knyttet til kulturlandskapet på gården Usti Skruen Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2015 : 20. ISBN; 978-82-8215-302-7.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold knyttet til kulturlandskapet på gården Usti Skruen (gnr 172/3) i Oppdal kommune.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark Hagemark		

Figur 1. Bildet er tatt fra de sentrale delene av lokaliteten Skruen; ovenfor husa, og viser den nordøstlige delen av lokaliteten. Nederst t.v. Sommerfuglarten oransjegullvinge, en art som i følge Artskart har få registreringer nord for Dovre. Nederst t.h. Noe av slåttestyret i Skruen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, © 07.08.2015.

Innhold

Innhold	3
Forord.....	4
1. Bakgrunn	5
2. Gården Skruen.....	5
3. De naturfaglige undersøkelsene	6
4. Oppsummering	6
5. Videre skjøtsel	8
6. Ortofoto/kart.....	8
Bilder.....	9
Kilder.....	12
Litteratur:	12
Muntlige kilder:	12
Internett:	12

Forord

Opprinnelig etter initiativ fra Eli Grete Nisja, miljøansvarlig i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke, kom arbeidet med skjøtelsesplaner for slåttemark i Oppdal i gang allerede sommeren 2010. Det var to områder i Oppdal en skulle konsentrere seg om, nemlig Åmotsdalen og Klevgardene - Sliper - Dettli. Etter hvert er dette utvidet noe.

Gården Skruen består av to separate bruk, og det ene, Usti Skruen ble etter ønske fra Nisja prioritert for helhetlig kartlegging i 2015. Gården ble oppsøkt 07.08.2015 av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS med formål å påvise kulturbetingede naturtyper i første rekke, og senere eventuelt å utarbeide skjøtelsesplaner for relevante slåttemarker om slike ble påvist. Ved undersøkelsene ble det påvist fire slåttemarkslokaliteter som viste seg å ha slike kvaliteter at de kunne få utarbeidet skjøtelsesplan. I tillegg ble en større lokalitet med hagemark/beiteskog registrert.

Lokalitetsbeskrivelsene er basert på siste versjon av faktaark for de relevante naturtypene, men også beskrevet i forhold til NiN.

Skruen ligger i et område som tidligere var mer åpent, og med større kulturpåvirkning. I dag gror mye igjen med skog, og gårdene ligger slik noe mer isolert.

Skruen består av flere arealer med gammel slåttemark. Deler av arealene bærer noe preg av gjødsling og svak jordarbeiding, særlig nær husene, og i følge Ivar Nyvold så har også deler av eiendommen vært pløyd i siste halvdel av 1980-tallet. Til tross for dette er artsmangfoldet slåttemarkspregget, og særlig i de noe grunnlendte partiene forholdsvis godt, med flere arter som profiterer på slått. Det meste av gården har tidligere vært inngjerdet og brukt som storfebeite i forbindelse med at det var seterdrift her. Dette var i perioden 1986 til 1998. Fra ca 1974 til 1986 ble innmarka her brukt av Olav Breen som beite for ungdyr/kalver av storfe (Ivar Nyvold pers. medd.). Drifta før 1974 var tradisjonell melkeproduksjon med hesjing osv. Fra ca 1998 til 2005 ble eiendommen delvis beitet av dyr fra naboeiendommen, men fra ca 2007 ble slått tatt opp igjen på deler av eiendommen av nåværende eiere og brukere. I denne perioden har det heller ikke vært brukt gjødsel. Selv om denne skjøtelsen ikke har vært optimal, kan en likevel si at det har vært mer eller mindre kontinuerlig skjøtsel på disse lokalitetene.

Vi vil med dette få takke Oppdal kommune v/Eli Grete Nisja for oppdraget og for et utmerket samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til grunneierne i det aktuelle området for velvilje og tålmodighet når vi har ringt og mast om opplysninger, samt takke for den gode mottagelsen vi fikk ved besøket vårt den 7. august 2015!

Mjosundet i Aure 10.12.2015

Rissa 10.12.2015

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Solfrid Helene Lien Langmo

1. Bakgrunn

Det var de nåværende brukerne som tok initiativ overfor Oppdal kommune for å få slåttemarkene på eiendommen undersøkt av fagfolk med tanke på artsmangfold og eventuelt utarbeidelse av skjøtselsplaner. Dette ble så fulgt opp av administrasjonen ved Oppdal kommune, bl.a. av miljøansvarlig Eli Grete Nisja og andre. Som en følge av dette ble gården Usti Skruen prioritert for kartlegging sommeren 2015 og Bioreg AS ble engasjert for å utføre den naturfaglige undersøkelsen. Formålet med kartleggingen var i første rekke å påvise kulturbetingede naturtyper både på innmarka og i skogsområdene rundt husene, og senere eventuelt å utarbeide skjøtselsplaner for relevante slåttemark om slike ble påvist.

2. Gården Skruen

Skruen ligger mellom Vognillgrenda og Lønset i Oppdal kommune. Området strekker seg fra RV 70 og helt ned til Driva, i tillegg til en teig ovenfor den nevnte veien. Gården ligger i et område som tidligere var mer åpent, og med større kulturpåvirkning. I dag gror mye igjen med skog, og gårdene ligger slik mye mer isolert enn tidligere. Berggrunnen består for det aller meste av amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk (www.ngu.no). Mye av berggrunnen i områdene rundt gården er imidlertid rikere, og løsmassene, som består av tynne morenemasser, gjenspeiler også dette. Moen (1998) plasserer lokaliteten i nordboreal vegetasjonssone (NB) og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesjoner (OC).

Usti Skruen består av flere arealer med gammel slåttemark. Deler av arealene bærer noe preg av gjødsling og svak jordarbeiding, særlig nær husene, men alt i alt er artsmangfoldet og slåttemarkspreget, særlig i de noe grunnlendte partiene forholdsvis godt, med flere arter som profiterer på slått. Hva gjelder historikken om bruken av arealene her viser vi til det som er anført i forordet. Selv om skjøtselen her ikke har vært optimal, kan en likevel si at det har vært mer eller mindre kontinuerlig skjøtsel på det meste av innmarka. De siste åtte årene har mye av innmarka vært slått hvert år, og det har ikke vært gjødslet. I tillegg har mye vært beitet med hest som et ledd i restaureringen. Blant annet har dette ført til at sølvbunke har gått kraftig tilbake til fordel for andre arter.

Figur 2. Dette flyfotoet fra 1958 viser at området før var mye mer åpent enn det det er i dag. Bildet er hentet fra GisLink.

Figur 3. Kartet er mottatt fra Oppdal kommune, og viser hele eiendommen merket med rødt. I tillegg ser en innmarka merket med gult.

3. De naturfaglige undersøkelsene

Usti Skruen ble oppsøkt i felt 07.08.2015 av Solfrid Helene Lien Langmo, delvis sammen med grunneier, som bidro med mye nyttig informasjon som senere ble benyttet ved arbeidet med å lage skjøtelsesplaner for aktuelle slåttemarkslokalteter innen undersøkelsesområdet. Karplantefloraen ble viet størst oppmerksomhet ved undersøkelsene, men det ble også fokusert noe på beitemarksopp. Også andre organismegrupper, slik som insekter og fugl m.m. ble registrert i den grad en observerte noe av interesse. Undersøkelsene ble utført på en tid av året da i alle fall noe av fungaen lot seg fange opp. En har likevel til en viss grad basert seg på bedømmelse av potensialet for denne artsgruppen. Undersøkelsene ble utført under gode værforhold med god sikt, og hele eiendommen var lett tilgjengelig for undersøkelser. GPS ble benyttet for nøyaktig stedfestelse av interessante funn. Artslister vil etter hvert bli lagt inn i Artsobservasjoner, og slik også fremkomme på Artskart. Nyeste versjon av faktaark for slåttemark, publisert av Miljødirektoratet i juli 2015, er lagt til grunn for lokalitetsbeskrivelser og verdisetting av lokalitetene.

4. Oppsummering

Ved de naturfaglige undersøkelsene ble det meste av gårdens arealer, inkludert området ovenfor RV 70 undersøkt. Mange steder, og særlig ovenfor veien og i vest, rundt og vest for husene i Utsti

Skruen er området tydelig preget av gjengroing med tett ungskog, og er slik ikke aktuelt for restaurering til slåttemark. Gamle flyfoto fra ca 1960 viser at mye av dette trolig har vært beitemark og at det aller meste av området har vært mye åpnere tidligere (se fig. 2!). Mye av disse arealene ble også undersøkt høsten 2015, men uten at det ble funnet lokaliteter en mente tilfredsstilte kravene til naturtyper etter DN Håndbok 13.

Tabell 1. Her ser en oversikt over lokalitetene kartlagt i Skruen ved undersøkelsene i 2015. Lokalitetsbeskrivelser for de fem lokalitetene finnes i VEDLEGG 1.

ID Lokal	LOKALITET	NATURTYPE	VERDI
1	Skruen; nedenfor husa	Slåttemark	B
2	Skruen; ved elva	Slåttemark	B
3	Skruen; vest	Slåttemark	B
4	Skruen; ovenfor husa	Slåttemark	B
5	Skruen; nordvest	Hagemark	C

Det ble registrert fire lokaliteter med slåttemark, alle med verdien Viktig - B, noe som tilsier at disse skal få utarbeidet skjøtselsplan og dermed være berettiget skjøtselsmidler. I tillegg ble et stort areal mellom gårdsveien til Skruen og RV 70 registrert som hagemark, denne med verdien Lokalt viktig - C. Det fantes også en del arealer som er holdt utenfor dagens avgrensninger, men som er å betrakte som restaureringsarealer, og som ved målrettet skjøtsel over tid vil kunne komme innenfor definisjonen av slåttemark. Flere arter beitemarksopp ble registrert, blant annet liten mønjevokssopp, engvokssopp og brunøyet vokssopp samt en antatt rødlisteart i lav kategori (røykkøllesopp (NT)(cf)). De fleste av artene ble registrert på Skruen; vest. Her ble det også registrert en ubestemt art av jordtunge. Også en del kulturmarksengarter ble registrert, og flere av disse er regnet som gode indikatorarter for ugjødslet kulturmark. Blant disse kan nevnes marinøkkel, flekkmure, blåklokke, gulaks, kattedot, prestekrage, gjeldkarve og hvitmaure. Flere av disse er også basekrevende.

Figur 4. Slåtteeng med mye blåklokke, prestekrage, rødknapp, gulaks og bakkefrytle. I denne skråningen vokste også marinøkkel, en art som tåler svært lite gjødsling. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 07.08.2015.

Usti Skruen består for det meste av intermediære slåtte- og beiteenger, med flekkvise innslag av baserik eng, særlig i lokaliteten nede ved Driva. Her var gjeldkarve en av de artene som dominerte. Også i en del av de mer grunnlendte partiene i de andre lokalitetene finnes innslag av baserik eng. Gården har grunneiere som er interessert i å drive slåtteskjøtsel, og mye av arbeidet er planlagt utført med hest.

5. Videre skjøtsel

Alle de fire slåttemarklokalitetene må skjøttes uten gjødsling og med sein slått, slik som foreskrevet i skjøtelsesplanene. De områdene som i dag er gjengrodd med tett ungskog kan med fordel benyttes som beiteområder, da dette vil bidra til å holde dem åpne, noe som i sin tur vil øke den helhetlige verdien av kulturlandskapet i Usti Skruen. Dette inkluderer også hagemarklokaliteten, der det fremdeles finnes flere flotte glenner med godt mangfold av engarter. For ytterligere beskrivelser av de ulike lokalitetene vises det til skjøtelsesplaner og lokalitetsbeskrivelser.

6. Ortofoto/kart

Figur 5. Dette ortofotoet viser avgrensinga av de aktuelle lokalitetene i Skruen merket med rødt. De blå arealene markerer områder det kan være aktuelt å restaurere som slåttemark. Numrene i gult refererer til numrene i tabellen over.

Figur 6. Her ser en flyfoto fra 1958 med lokalitetsavgrensninger. Som en ser var det tidligere betraktelig mer åpent her. Ortofoto er hentet fra GisLink.

Bilder

Figur 7. Nord for lokaliteten Skruen; ovenfor husa, står en intakt, men falleferdig høyløe. Det er en stor fordel om slike ryddes frem igjen da dette er et verdifullt kulturelement. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo © 07.08.2015.

Figur 8. Skruen; ovenfor husa. Lokaliteten ligger like ovenfor husa i Usti Skruen. Et område sør i lokaliteten der skyggevirkingen av skogen gjenspeiles helt tydelig i artsmangfoldet. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS ©, 07.08.2015.

Figur 9. Helt i øst, nedenfor husa i Usti Skruen, finnes en liten flekk med godt restaureringspotensiale som slåttemark. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 07.08.2015.

Kommentert [B2]: Er dette husa i Usti Skruen eller Uti Skruen? (Usti Skruen = Øst-Skruen). Dagens eiere av jorda i Usti Skruen eier husene i Uti Skruen.

Kommentert [S3]: Usti-skruen naturligvis...

Figur 10. Skruen; nordvest. Lokaliteten ligger nordvest for husene i Usti Skruen. Stedvis fint hagemarkspreg. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 07.08.2015.

Figur 11. Skruen; ved elva. En lokalitet helt nede ved Driva. Her er gjeldkarve en svært fremtredende art. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 07.08.2015.

Kilder

Litteratur:

Aarvik, L. Hansen, L.O., & Kononenko, V. 2009. Norges sommerfugler. Håndbok over Norges dagsommerfugler og nattsvermere. Norsk entomologisk forening. Naturhistorisk museum.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge ISBN: 978-82-92838-40-2.

Høgset, G. 2001. Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal. Bind I. Utgitt av Oppdal kommune.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Muntlige kilder:

Kristin Sjøvold, Skruen, 7340 Oppdal. Telefon: 411 01 344

Karsten Grøn, Skruen, 7340 Oppdal. Telefon: 976 63 933

Eli Grete Nisja, Fagansvarlig for miljø i Oppdal kommune. Telefon: 724 01 824

Ivar Nyvold, Inge Krokanns veg 14, 7340 Oppdal. Tlf. 415 45 080

Bjørn Øien, Lønset, 7340 Oppdal. Tlf. 950 21 359

Internett:

Dato	Nettsted
03.11.15	Miljødirektoratet, Naturbase
03.11.15	Artsdatabanken, Rødlista, Artskart og NiN

VEDLEGG 1 Lokalitetsbeskrivelser

Under følger beskrivelser for de fem lokalitetene registrert i Skruen ved de naturfaglige undersøkeøsene i 2015.